

ಗಡಿದಾಟಿಸಿದ ಸಾಹಸಿ ಸಾಧಕಿ

‘ಯಕ್ಷ ಮಂಜೂಷಾ’ ತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಆ ಮೂಲಕ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟಿನ ಕಲಾವಿದ ವಿದ್ಯಾ ಕೋಳ್ಕುರು ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಪುರುಷ ಕಲಾವಿದರ ತಂಡದ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿ, ದೇಶದ 19 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕದ ವಿವಿಧೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ ಸಾಧನೆ ಅವರದು. ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲೆಂದೇ ‘ಪಂಚವಟಿ’, ‘ಮಹಾಮಹಿಷ ಮರ್ದಿನಿ’, ‘ಭಸ್ಮಾಸುರ ಮೋಹಿನಿ’, ‘ಶಾಂಭವಿ ವಿಜಯ’, ‘ಭೀಷ್ಮ ಪ್ರತಿಗ್ಯಾ’ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

‘ಯಕ್ಷ ಮಂಜೂಷಾ’ ತಂಡ 2012ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಪರ್ಯಟನೆ ಆರಂಭಿಸಿತ್ತು. ‘ಇಂಡಿಯನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಫಾರ್ ಕಲ್ಚರ್ ಅಂಡ್ ರಿಸರ್ಚ್’ (ಐಸಿಸಿಆರ್) ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಯೋಗದಿಂದ 70 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಅಮೆರಿಕ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಗೊಂಡ ತಂಡ ಅಲ್ಲಿನ 9 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನೂ ನೀಡಿದೆ.

ಹೆಕಲಿಯಲ್ಲಿ ‘ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು’ (ಅಟ್ಟಿ) ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಛಲವಂತ ವಿದ್ಯಾ. ‘ಯಕ್ಷಗಾನ ಗಂಡುಕಲೆ ಎನ್ನುವುದು ಅದರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಬಣ್ಣನೆಯೇ ಹೊರತು ಅದು ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು ಎಂದಲ್ಲಿ. ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಲೆಯಾದ ಯಕ್ಷಗಾನವು ಶಿಸ್ತಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕು’ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಅವರದು. ಕರಾವಳಿಯ ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇವಲ ಗಂಡುಕಲೆ ಎನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 1980ರಲ್ಲಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ‘ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಯಕ್ಷಗಾನ’ ತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನ ಸಂಘಟಕಿ ಅಕ್ಕಣಿಯಮ್ಮ ಅವರ ಸಾಧನೆಯೇ ತಮಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಎನ್ನುವ ವಿದ್ಯಾ ಅವರು, ತೆಂಕು ತಿಟ್ಟನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಾಗಿದ ದಾರಿ ದೀರ್ಘವಾದುದು.

ವಿದ್ಯಾ ಕೋಳ್ಕುರು

ಬದುಕನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪುರಾಣ ಪಾತ್ರಗಳ ಕಟ್ಟುವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮಾದರಿಯೊಂದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ನಾರಾಯಣ ಯಾಜಿ. ಅವರು ಬಹುಚರ್ಚಿತ ಅಂಬೆಯ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

‘ಅಂಬೆ ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮನ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂಬೆಯು ಸಾಲ್ಪಿನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೇ ತಪ್ಪು ಎಂಬರ್ಥದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಶಕ್ತಿ ‘ಪ್ರೀತಿ’ ಎಂದಮೇಲೆ ಅದು ತಪ್ಪು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಕೇಳು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯ ಬಿನ್ನಪವ...’ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಂಬೆಯು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಾಗ, ಆಕೆ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ತರ್ಕವನ್ನೂ ಪ್ರೇಮದ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಬೇಕಿತ್ತು ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು’ ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅವರದು.

ಅಂದಹಾಗೆ, ಮಹಿಳಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಮರುರಚನೆಯನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲ. ಪುರುಷ ಕಲಾವಿದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಕಲಾವಿದರು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾರೋ, ಆಗ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಗಮನಿಸೋಣ:

‘ಸ್ಮಶಾನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ’ ಪ್ರಸಂಗ. ಸ್ನೇಹಿತ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ

ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಬರುತ್ತಾನೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮೃಗನವದನಳಾದ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಎದುರಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಕನತ್ ಕನಕ ತಾಮರಂ, ಧವಳ ಚಾಮರಂ ಕೈಗಳೊಳೆ

ಮನಂ ಚಲಿಸೆ ಮಾಸಿ, ತಾಳಿದ ಕುರುಳ್ಳಳುಂ ತನ್ನ ಬಿನ್ನನಿರ್ಧ ಮೊಗದಿಂ ತವಿಲ್ವಿರೆ ವಿಲಾಸಮುಂ ಮುಂದೆ ಕಂಡನಲ್ಲಿಕಮಲಾಕ್ಷಿಯಂ

ವೃಷಭ ಲಕ್ಷಣಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ

(ಮಿನುಗುವ ಹೊಂದಾವರೆ ಮತ್ತು ಧವಳ

ಚಾಮರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸು ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡು ಮಾಸಲಾಗಿ ಬಾಡಿದ ಮುಂಗುರುಳು, ಶೂನ್ಯವಾದ ಮುಖದಿಂದ ವಿಲಾಸವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಕಂಡ.)

ಆಕೆಯ ಕುರಿತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ‘ಸೋತ ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಳಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ತಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ವಿಧಿನಿಯಮದಂತೆ, ಗೆದ್ದ ಧರ್ಮರಾಯನ ಬಳಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮೊದಲೇ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಿಡಿಮಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೇ

ಚಿತ್ರ: ಧೀರಜ್ ಉಡುಪ